

In vogelvlucht

Grand Canyon van Europa

• Tarakloof

Verdronken
land

• Pivsko-
stuwmeer

• Nationaal Park
Durmitor

Overal bovenuit!

De geheime hoofd-
stad van het bier

• Nikšić

Spiritueel
centrum

• Ostrog-
klooster

Koninklijke
sferen

• Herceg Novi

Renaissance
en barok

• Perast

Groeten
uit
Venetië

• Kotor

Doornroosje wordt
wakker gekust

• Cetinje

Warme dagen
en hete
nachten in de
hoofdstad

• Podgorica

Zon en zee
in overvloed

• Tivat

Schiereiland Luštica

• Party-glam
& jetset

• Lovćen

Mausoleum
met poëzie
& uitzicht

• Budva

Het Cherso
van de Balkan

• Lipa-
grot

Drup,
drup ...

• Rijeka
Crnojevića
Zo'n romantische
brug!

• Skadarmeer

Wie ziet er
een vogel?

• Bar

Oh, die
zalige olijven!

Een stukje Albanië
in Montenegro

• Ulcinj

Velika plaža

Kitesurfers paradise

Montenegro — land van de Zwarte Bergen en van schitterende stranden! Een eerste overzicht, van west naar oost en van noord naar zuid. Met hoge bergen, diepe dalen, veel cultuur en heel veel vakantie.

• Pljevlja
Energiebron
van het land

Het authentieke
Montenegro

• Bijelo Polje

Naar het oerbos!

• Nationaal Park Biogradska gora

• Rožaje

• Kolašin
Het Kitzbühel
van de Balkan

• Morača-
kloof
Op bezoek
bij Elia en
de raven

Het bubbelt en
het bruist

• Gusinje

• Nationaal Park Prokletije

Grenzeloos
wandelen

Welkom
in Sandžak

Naakt de zee in –
beter wordt
het niet

• Ada Bojana

Van hot naar her

Een ware schatkist — tussen Adriatische kust en binnenland, tussen badplaatsen en wilde nationale parken. Montenegro, het land van de Zwarte Bergen, zit vol verrassingen.

Meer dan strand!

Niet ver van je strandbed val je van de ene verwondering in de andere. Boeren die in de herfst een distilleerketel voor hun huis zetten en een fantastische rakija stoken. Levendige boerenmarkten, die op veel plaatsen nog steeds de supermarkt vervangen. Verlaten berggebieden waar je urenlang kunt wandelen zonder iemand tegen te komen. Kristalheldere bergmeren, die hier 'bergogen' worden genoemd. En gastvrijheid zoals je die alleen op de Balkan vindt.

Even oriënteren

Montenegro (Crna Gora) laat zich grofweg in drieën opdelen: de zeer weelderige, katholieke Baai van Kotor met zijn mediterrane sfeer, de Servisch-orthodoxe centrale regio met zijn prachtige kloosters en de nieuwe en oude hoofdsteden Podgorica en Cetinje, en het overwegend islamitische berggebied aan de grens met Servië en Albanië.

Eindeloos genieten

Zonnebaden en je tegoed doen aan gegrilde vis, zonnebaden en je tegoed doen aan gegrilde vis – en opnieuw! Met een kustlijn van bijna 300 km is hier voor iedere zonzonbidder wel een plekje te vinden. Van locaties met Venetiaanse sfeer aan de Baai van Kotor, betoverende baaien op het schiereiland Luštica en partystranden bij Budva tot het eindeloze zandstrand bij Ulcinj. Daarbij kun je kiezen tussen rotsachtige baaien, kiezel- of zandstranden en zwemmen in adamskostuum of in bikini.

In de flow blijven – dat is de kunst bij het raften door de Tarakloof, de langste en diepste 'canyon' van Europa. Het is een ongelooflijk opwindende en verfrissende ervaring – in de letterlijke zin van het woord. Vereisten zijn wel: een geschikt waterpeil en een goede raftinggids.

Bergen, beren, pelikanen

Of de bergen hier werkelijk zwart zijn? Dat mag je zelf ontdekken. Bergen zijn er in elk geval genoeg in Montenegro. Daar zijn ook de beerachtige bewoners blij mee. Zij bevolken samen met heer Isengrijn de wolf en andere fabelgenoten de vier bergachtige nationale parken van Montenegro: Biogradska gora met een echt oerbos, Durmitor met de hoogste bergtop en de diepste kloof van het land, Lovćen met zijn mystieke uitstraling en Prokletije in het ongerepte grensgebied met Albanië. Het vijfde nationale park is een buitenbeentje: in het Skadarmeer vind je in plaats van hoge bergen een zee van waterlelies. Dit tot groot plezier van de pelikanen en andere vogels.

Wijngeluk

De laatste boten varen terug naar de kust. Vanaf de promenade in Perast heb je uitzicht op de voor de kust gelegen kerk-eilanden, terwijl de zon langzaam achter de bergen rond 'de Boka' zakt. Een gekoelde Krstač in het wijnglas. Bestaat er een mooier begin van een zomeravond?

'Zeeschuim en poedersneeuw' – zo omschreef auteur en politicus Veljko Vlahović ooit zijn vaderland Montenegro.

Brochurebaai

De Baai van Kotor is het uithangbord van Montenegro. Niet alleen de stad, maar meteen ook de hele regio eromheen staat op de UNESCO Werelderfgoedlijst. Met steile bergen en het ene na het andere pittoreske zeemansstadje valt hier dan ook veel te ontdekken rond de Binnen- en de Buitenbaai, het meest zuidelijke fjord van Europa. Deze geliefde reisgidsbaai is een wereld op zich. Op de een of andere manier is ze chiquer en pretentieuzer dan de rest van het land. Bijzonder weelderig. Of dat door de locatie komt? Mogelijk. Of door de Venetianen, die eeuwenlang hun stempel op de *Bocche di Cattaro* hebben gedrukt? Een stukje Bella Italia in Montenegro.

De Baai van Kotor

‘En ik vraag mij af — hoe de zon kan ondergaan als hij nimmer meer zoveel schoonheid zal terugvinden’ (Ljuba Nenadović). Iedereen die voor het eerst de Baai van Kotor ziet, zal niet anders kunnen dan hiermee instemmen.

blz. 17

Herceg Novi ★

Dobro došli – welkom! Mooier dan dit kan de Baai van Kotor de reiziger niet begroeten. Een prachtig mediterraan stadje met weelderige vegetatie, een mooi oud centrum en een einde-loze kustboulevard.

blz. 22

Multiculturele wandeltocht aan de Boka

Vanaf Herceg Novi leiden enkele paden langs een Spaanse vesting en een Oostenrijkse brug omhoog naar de Montenegrijnse bergtop Cakotin. Inclusief rustieke eetgelegenheden.

Geen boerderij zonder eigen rokerij voor de Njegušham.

Erin duiken

blz. 26

Driestedentocht

Van Herceg Novi naar de kleurrijke markt van Trebinje in Bosnië en naar Dubrovnik, het hart van Dalmatië.

blz. 34

Perast

Generaties lang hebben de kapiteins Perast gevormd met hun villa's en paleizen – en er vlakbij een kunstmatig eiland aangelegd.

blz. 39

Kotor ★

Venetiaans erfgoed aan de Binnenbaai – Kotor is de onbetwiste ster van Montenegro.

blz. 49

Met de kajak het meer op

De mooiste manier om de Binnenbaai van Kotor te verkennen is vanaf het water. Helemaal op je eigen tempo en met een pauze wanneer jij dat wil.

blz. 58

Porto Montenegro

Dit luxueuze jachthavencomplex bij Tivat is in elk opzicht een project van superlatieven, een 'stad in de stad'.

blz. 62

Schiereiland Luštica

Dit eldorado voor zwemmers en natuurliefhebbers schermt de Buitenbaai af van de Adriatische Zee. Bijzonder gecharmeerd waren wij van het auto-vrije dorpje Rose, waar de tijd lijkt te vertragen.

blz. 68

Nationaal Park Lovćen ★

De gelijknamige berg Lovćen met het Njegoš-mausoleum is het nationale symbool van de jonge staat Montenegro – inclusief een betoverend uitzicht over het halve land.

De overtreffende trap van de Njegušham, die een vast onderdeel is van elk Montenegrijns voorgerecht, is de Njegušsteak, een soort cordon bleu.

De lokale bevolking kort de naam van hun Boka kotorska (Baai van Kotor) liefkozend af tot 'Boka'.

beleven

Van zeevaarders en piraten

D

De Baai van Kotor (Boka kotorska) bestaat uit twee totaal verschillende zeearmen. Door de eeuwen heen streken hier Ottomanen, Venetianen, Spanjaarden, Oostenrijkers en diverse piraten om invloed en rijkdom in de regio rond de Adriatische Zee. De buitenste baai is lieflijk, mediterraan, zonnig en gericht op zee, terwijl de binnenste baai smal en wild is en door hoge bergen wordt begrensd.

In de Buitenbaai concurreren badplaatsen als het historische Herceg Novi en het mondaine Tivat met de ongerepte stranden van het schiereiland Luštica om bezoekers. In de Binnenbaai liggen de Illyrische nederzetting Risan, het Venetiaanse Perast en Kotor tegen de steile bergwanden gedrukt. En wel zo spectaculair dat niet alleen het oude centrum van Kotor, maar de totale Binnenbaai de beschermde UNESCO-status heeft. Hierdoor meren er steeds meer cruiseschepen aan voor de hoge stadsmuren. Weliswaar kan de compacte oude binnenstad van Kotor zich niet meten met het al eeuwenlang belangrijker Dubrovnik. Het landschap dat Kotor omringt is daarentegen weer een stuk spectaculairder: het zuidelijkste fjord van Europa strekt zich uit tot diep in de Zwarte Bergen.

TER ORIËNTATIE

T

Internet: kotor.travel (informatie over de Binnenbaai).

Vervoer: de Baai van Kotor is vlot bereikbaar via de luchthavens van Tivat en Dubrovnik (Čilipi). Ter plekke verbinden lokale bussen de kustplaatsen (busticket4.me). Afhankelijk van je bestemming is de veerboot van Kamenari naar Lepetani een tijd-besparend en ontspannen alternatief.

Planning: de beste reisperiode voor de Boka is september. De dagen zijn dan nog warm, evenals het water, de nachten zijn al aangenaam koel en de grote drukte is voorbij. Ook als je niet alleen maar op het strand wilt liggen – je kunt het beste een hele week uittrekken voor de Boka.

Direct achter de stad verrijzen de wanden van het Lovćenmassief. Over dit alles waakt als een soort Olympus de meest mystieke berg van Montenegro, met het mausoleum van de prins en dichter Petar II Petrović-Njegoš. Ruim 1600 m hoog en ogenschijnlijk lichtjaren verwijderd van de mediterrane drukte van de baai. De traditionele boterham met Njegušiham vormt de passende culinaire ervaring tijdens een uitstapje naar de bergen.

Herceg Novi ★ 9 A 11

‘O, Nieuwe Stad, gezeten aan de oever van de zee, je telt de golven van de open zee zoals de Oude, gezeten op steen, zijn rozenkrans telt ...’ Deze regels schreef de Montenegrijnse dichter prins Petar II, geïnspireerd door Herceg Novi. De ‘Nieuwe Stad van de Hertog’ heeft een reputatie als badplaats, die alleen vergelijkbaar is met Budva, ondanks dat het geen zandstranden heeft. Herceg Novi is echter mooier gelegen en is, ondanks al het toerisme, een levendig stadje gebleven. Het historische centrum is geen topstuk zoals dat van Kotor, maar daardoor ook veel minder druk. En terwijl in Budva het feestgedruis woedt, ontmoeten in Herceg Novi de literatuurfans elkaar in boekenwinkels en koninklijke koffiehuisen.

De mimosa's bezoeken

Wanneer aan het einde van de winter het Mimosafestival plaatsvindt, vieren de bewoners van Herceg Novi niet het feestelijke drankje, maar de bloei van de mimosastruiken, het symbool van de stad. Een deel van het oorspronkelijke stadsymbool, de **citadel 1**, ging tijdens de grote aardbeving van 1979 verloren. De laagstgelegen uitloper van de rotskam, waarop het oude stadje ligt, stortte in zee. De ruïnes zijn vandaag de dag nog steeds te zien vanaf **Forte Mare 2** (dag, 9-17 uur, €4), een eveneens op een diep in zee gelegen rots liggende vesting. Deze plek is bereikbaar via de stadsmuren en biedt een prachtig uitzicht voor een eerste oriëntatie op Herceg Novi. Een film met Engelse ondertiteling vertelt op speelse wijze de bewogen geschiedenis van de stad.

Vanaf de vesting heb je de keuze: of je slentert via de trappen omhoog door

Het plein Trg Herceg Stjepana, in de volksmond ‘Belavista’ genoemd, is het hart van de oude binnenstad van Herceg Novi. De naam zegt het al: mooi uitzicht overdag, ’s avonds ‘zien en gezien worden’ in de cafés

Joegoslavië was wild genoeg voor de producenten, en ook Montenegro kreeg een rol. In *Old Shatterhand* (1964) reed Lex Barker nonchalant naast Winnetou over de 'prairie' in het achterland van Ulcinj, bij het meer Šasko jezero vielen indianen zelfs een karavaan huifkarren aan.

Wie vandaag de dag de uitgestrekte wijngaarden van Plantaže tussen Podgorica en Tuzi ziet, zou verbaasd zijn als hij een tijdreis terug naar de jaren 60 zou kunnen maken. Destijds was het er schraal en aanzienlijk minder groen. In de *Der Schatz der Azteken* (1965) dienen de steenachtige vlaktes als een Mexicaans landschap, net als de vervolgfilm *Die Pyramide des Sonnengottes* (1965). Je kunt dit landschap nog een beetje ervaren bij de 'Niagara Falls' bij Podgorica. Hoofdpijn krijg je nu hooguit van te veel zon in combinatie met te veel Plantazewijn, maar zeker niet door Mexicaanse bandieten.

Weinig bekend: ook Pippi Langkous bezocht ooit Budva, nu beroemd om zijn feesten en nachtleven. Als je goed kijkt, herken je de oude steegjes van de Adriatische stad in de kinderboekklassieker *Pippi in Taka-Tukaland* (1969).

Met de remake van *Die Rote Zora* (2008) voegt zich een nieuwe film bij de Montenegrijnse potpourri van verfilmingen van kinderboekklassiekers. Het Kroatische plaatsje Senj, de inspiratiebron voor Kurt Helds kinderboek

uit 1941 en decor van de serie uit 1979, was geen optie meer om opnieuw als filmlocatie te dienen. De stad was inmiddels te volgebouwd. Met Perast aan de Baai van Kotor vonden de producenten toen een even geschikte als schitterende vervanger.

Niet-verpeste landschappen

Het werd pas echt exotisch met de daaropvolgende remake in de rij, wederom een echte klassieker: *Papillon* (2017). De handelingen in Henri Charrières deels autobiografische roman spelen zich eigenlijk af in Frans-Guyana (Frans-wat? Een blik op de wereldkaart helpt. Je zult versteld staan waar dit bijzondere stukje EU verborgen ligt! Een hint: het buurland is Suriname). Filmlocaties in Montenegro bestonden onder andere uit een kazerne in Nikšić en de historische binnensteden van Ulcinj en Kotor. Als vervanger voor het tropische Îles du Salut diende het eiland Mamula. Dit eiland heeft een al even weinig roemrijke geschiedenis als de Franse strafkolonie. Echter met één groot pluspunt: het is malariavrij.

De VS, Mexico, Taka-Tukaland, Kroatië, Frans-Guyana – de illustere selectie van landen bewijst vooral één ding: Montenegro is al even uniek als veelzijdig. Een pluspunt voor de filmmakers: de landschappen en decors zijn nog niet 'verpest' en nog onbekend bij het publiek.

Montenegro speelt zichzelf

Niet altijd mocht en mag Montenegro zichzelf spelen, maar dat gebeurt steeds vaker. Zelfs bij Karl May: in de gangsterfilm *Der Schut* (1964) liepen de gemoeieren hoog op in de Moračakloof en in het Hotel Crna Gora in Podgorica

Maak het podium vrij voor film en zee! Openluchtbioscoop met panorama op de vesting van het Forte Mare in Herceg Novi. Open-air-filmvertoningen worden steeds populairder

(tegenwoordig het Hilton Hotel). Voor de jachtsceën bij Petrovac na moru kon het Servische coproductiebedrijf Avala zelfs Tito's privéjacht lenen! Dat ook dit droomschip al eerder voor de kust van Montenegro voor anker lag, zal vast niemand meer verrassen.

Naast de vele Europese filmproducties liep en loopt ook Hollywood hier af en aan. In *The Dark Side of the Sun* (1997) speelde Brad Pitt voor het eerst in zijn carrière een hoofdrol. De film werd al in 1988 in Kotor opgenomen, maar werd om goede redenen pas uitgebracht toen Brad Pitt al een ster was. Zelfs een grote naam mocht niet helpen – het werd een flop in plaats van een kaskraker. De schuld lag in elk geval niet bij de draailocatie Kotor.

Vooral de kustplaatsen en stranden van Montenegro worden steeds populairder als filmlocatie. Adrien Brody en Rachel Weisz stopten tijdens hun oplichterstournee rond de wereld in *Brothers Bloom* (2008) in Budva en Petrovac. En

aangezien ze er toch al waren, werd het Velika Plaža bij Ulcinj al snel omgedoopt tot een Mexicaans droomstrand.

Reislust voor op de bank

Maar terug naar James Bond. Een kleine troost: hoewel Daniel Craig Montenegro links liet liggen, was tenminste één oud-Bond wel daarnaartoe gekomen. Voor de spionagethriller *The November Man* (2014) filmde Pierce Brosnan in Herceg Novi, Perast en ook nog in Petrovac na moru.

Hollywood lijkt dus zijn liefde voor de Balkan te hebben ontdekt. Montenegro's laatste succes tot op heden: *Minamata* (2020) met Johnny Depp in de hoofdrol. We zijn benieuwd wat er in de toekomst nog meer van Montenegro op het witte doek zal verschijnen. In ieder geval heb je nu genoeg tips voor reislustige filmavonden om thuis op de bank door te brengen tot aan je volgende vakantie! ■

MONTENEGRO FILM FESTIVAL

M

Het filmfestival vindt elk jaar plaats in de eerste week van augustus in Herceg Novi. Openluchtfilmvertoningen op zijn best. De focus ligt op producties uit de Balkan, terwijl het programma 'Cinema Europe' films uit heel Europa op het witte doek brengt (filmfestival.me).